

بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه‌ی اضطراب عملکرد موسیقی

هادی مونس‌ی طوسی^۱، نوراله محمدی^۲، فاطمه بیتا^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۰۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۱۵

چکیده

اضطراب عملکرد موسیقی نگرانی بارز و مستمر نوازنده ابزار موسیقی در مورد عملکردش است. این اضطراب در چارچوب ترکیبی از نشانگان عاطفی، شناختی، جسمانی و رفتاری بروز می‌کند. هدف از این پژوهش، بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه‌ی اضطراب عملکرد موسیقی (دیانا تی کنی، ۲۰۰۶) در نمونه‌ی ایرانی بود. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش توصیفی-پیمایشی بود. در مجموع ۴۵۰ نفر از نوازندگان برخوردار از تجربه اجرا در برابر حضار ساکن شهرهای شیراز و مشهد در این پژوهش، شرکت داشتند. آن‌ها به پرسشنامه‌ی اضطراب عملکرد موسیقی و پرسشنامه‌ی اضطراب حالت-صفت اشپیل برگر پاسخ دادند. روش‌های روایی همگرا، تحلیل عاملی و همسانی درونی به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی مورد استفاده قرار گرفت. نهایتاً، نتایج نشان داد که همسانی درونی برحسب شاخص آلفای کرونباخ، ۰/۸۲ و روایی همزمان این پرسشنامه با پرسشنامه‌ی اضطراب حالت-صفت اشپیل برگر ۰/۱۶ است. این نتایج در سطح ۰/۰۰۱ معنادار می‌باشند. نتایج تحلیلی عاملی نیز نشان داد که این پرسشنامه دارای دو عامل است که این دو عامل قادر به تبیین ۳۵/۱۴ از واریانس هستند. این دو عامل اضطراب عملکرد یا تغییر توجه و فراخوان‌های اضطراب نامیده می‌شوند. نظر به این نتایج این پژوهش از

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول) hadi_moonesi@yahoo.com

۲. استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۳. کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

اعتبار پرسشنامه‌ی مذکور در میان نمونه‌ی ایرانی حمایت می‌کند و بنابراین پرسشنامه‌ی اضطراب عملکرد موسیقی قابل‌استفاده در میان جامعه ایرانی است.

واژگان کلیدی: اضطراب عملکرد موسیقی، روایی، پایایی، پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی، تحلیل عاملی

مقدمه

اضطراب^۱ همیشه همراه انسان است (بک و کلارک^۲، ۲۰۱۰). طبق تعریف بارلو^۳ (۲۰۰۲) اضطراب یک هیجان معطوف به آینده^۴ است که فرد وقایع بالقوه ناراحت‌کننده را کنترل ناپذیر^۵ و پیش‌بینی‌ناپذیر^۶ درک کرده و توجه خود را بلافاصله روی این‌گونه وقایع متمرکز می‌کند (بک و کلارک، ۲۰۱۰). اختلالات اضطرابی^۷ شایع‌ترین اختلالات روانی هستند که در این بین، اختلال اضطراب اجتماعی^۸ به‌عنوان یک اختلال اضطرابی از شیوع قابل‌ملاحظه‌ای برخوردار است. خصیصه‌ی اصلی اختلال اضطراب اجتماعی وقوع اضطراب شدید هنگام انجام تکلیفی است که ممکن است به نحوی مورد ارزیابی دیگران قرار گیرد (کنی^۹، ۲۰۱۱). اضطراب عملکرد^{۱۰} در هیچ‌یک از نسخه‌های راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^{۱۱} طبقه‌بندی نشده است. با این وجود، در نسخه‌ی چهارم طبقه‌بندی بیماری‌های روانی، (DSM-IV) به این پدیده اجتماعی توجه شد. در این شرایط، اگر نوازنده‌ای اختلال عملکرد قابل‌توجهی نشان دهد ممکن است در گستره

1. anxiety
2. Beck and Clark
3. Barlow
4. future-oriented
5. uncontrollable
6. unpredictable
7. anxiety disorders
8. social anxiety disorder
9. Kenney
10. performance anxiety
11. Diagnostic Statistical Manual(DSM)

اختلال هراس اجتماعی قرار گیرد که اضطراب عملکرد موسیقی^۱ نیز بخشی از آن محسوب می‌شود.

کنی (۲۰۰۳) اضطراب عملکرد موسیقی (MPA) را اضطراب بارز و مستمر نوازندگان در مورد عملکرد خود تعریف کرده که در قالب ترکیبی از نشانگان عاطفی، شناختی، جسمانی و رفتاری خود را نشان می‌دهد. از اضطراب عملکرد موسیقی با عنوان نبرد صحنه^۲، سندرم استرس نوازنده^۳ و سندرم موسیقی^۴ نیز یاد شده است. این اضطراب زمانی یک مشکل قلمداد می‌شود که تجلیات فیزیولوژیکی آن تأثیری منفی بر عملکرد فرد داشته باشد (استودر، دانسر، هیلدبرانت، آریال و گومز^۵، ۲۰۱۰). اضطراب عملکرد موسیقی به‌عنوان پدیده‌ی روان‌شناختی ویژه دارای نشانه‌های متعددی است. در این راستا نتایج تحقیق کنی (۲۰۱۱) نشان داده است که اضطراب صفت^۶، روان رنجور خوبی^۷، هیجان‌پذیری منفی^۸، درون‌گرایی^۹، خودانگاره^{۱۰}، عزت‌نفس^{۱۱}، خودکارآمدی^{۱۲}، منبع کنترل^{۱۳}، سبک مواجهه‌ای^{۱۴}، بازداری رفتاری^{۱۵} و کمال‌گرایی^{۱۶} به‌عنوان سازه‌های مرتبط با اضطراب عملکرد موسیقی مطرح هستند. دیگر محققان نیز نشان دادند که هیجان‌پذیری منفی (کاسپرسن و گوتستام^{۱۷}، ۲۰۰۲)، اضطراب صفت (کوکوتساکي و داویدسون^{۱۸}،

1. Music Performance Anxiety
2. stage Fight
3. musician stress syndrome
4. music syndrome
5. Dauncer, Hildbrandt, Ariyal and Gomez
6. trait Anxiety
7. neuroticism
8. negative Affectivity
9. introversion
10. self-concept
11. self-esteem
12. self-efficacy
13. locus of control
14. coping style
15. behavioral inhibition
16. perfectionism
17. Kaspersen & Gotestam
18. Kokotsaki & Davidson

۲۰۰۳)، خودارزیابی هسته‌ای^۱ (کنی، ۲۰۱۱) کمال‌گرایی (فلت و هویت^۲، ۲۰۰۵) از نشانه‌های اضطراب عملکرد موسیقی محسوب می‌شوند (شافران و منسل^۳، ۲؛ مور^۴، دی^۵، فلت و هویت، ۱۹۹۵؛ سیندن^۶، ۱۹۹۹؛ کاوامورا^۷، هونت^۸، فروست و دی بارتولو^۹، ۲۰۰۱؛ کنی، دويس و اواتز^{۱۰}، ۲۰۰۴؛ اوسبورن و کنی^{۱۱}، ۲۰۰۵؛ استوبر و ایسمن^{۱۲}، ۲۰۰۷).

نتایج تحقیق کنی (۲۰۱۱) نشان داده است که سازه‌ی اضطراب عملکرد موسیقی سازه‌ای است که ابعاد و عوامل علی متعددی دارد. در این میان الگوی اضطراب بارلو (۲۰۰۰) ارزش چشمگیری در فهم اضطراب عملکرد در کل و اضطراب عملکرد موسیقی به‌طور خاص دارد. به اعتقاد بارلو استعداد ژنتیکی و تجارب زمینه ساز اوایل زندگی می‌تواند منجر به ایجاد یک اختلال اضطرابی و یا خلقی (افسردگی) فراگیر شود. با این حال، وجود دسته‌ی سومی از آسیب‌پذیری‌ها جهت ایجاد اختلالات اضطرابی خاص همچون اختلال هراس یا هراس‌های خاص لازم به نظر می‌رسد. نوازندگان جوانی که اضطراب صفت بالایی دارند (بروز بیرونی آسیب‌پذیری ژنتیکی^{۱۳}) و متعلق به خانواده‌هایی که بسیار کمال طلب هستند اما درعین حال حمایت لازم را ندارند (آسیب‌پذیری روان‌شناختی فراگیر^{۱۴}) زمان روبه‌رو شدن با ارزیابی‌های دیگران و ارزیابی‌هایی که خود در ابتدا از عملکردشان در یک محیط رقابتی (آسیب‌پذیری روان‌شناختی خاص^{۱۵}) انجام می‌دهند،

-
1. core self-evaluation
  2. Flett and Hewitt
  3. Shafran and Mansell
  4. Mor
  5. Day
  6. Sinden
  7. Kawamura
  8. Hunt
  9. Frost and DiBartolo
  10. Davis and Oates
  11. Osborne and Kenney
  12. Stoeber and Eismann
  13. generalized biological vulnerability
  14. generalized psychological vulnerability
  15. specific psychological vulnerability

ممکن است پاسخ‌های فیزیولوژیکی، رفتاری و شناختی از خود نشان دهند (کنی، دويس، اواتز، ۲۰۰۳).

با استناد به مدل بارلو (۲۰۰۲) مدل دیانا تی کنی ماهیت تکرارشونده^۱ و متقابل رابطه بین هشدارهای راست و دروغ^۲ را مورد تأکید قرار می‌دهد. اگر انسان با یک خطر واقعی و حاضر روبه‌رو شود که امنیت او را تهدید کند، پاسخ ترس می‌تواند به‌طور خودکار ایجاد شود. ترس واکنش‌های فیزیولوژیکی اضطرابی خودکاری را راه می‌اندازد که کانن^۳ (۱۹۲۹) آن‌ها را پاسخ‌های جنگ و گریز^۴ نام‌گذاری کرد که انسان را برای مواجهه با تهدید آماده می‌کنند. بارلو به این پاسخ‌ها تحت عنوان هشدارهای راست اشاره می‌کند. هشدارهای دروغ آن دسته از پاسخ‌های ترس هستند که در غیاب یک خطر واقعی یا حاضر رخ می‌دهند و خصیصه‌ی معرف اختلالات وحشت‌زدگی و فوبیاها و ظاهراً اختلال عملکرد موسیقی را تشکیل می‌دهند (کنی، ۲۰۱۱).

اگر عملکرد اجتماعی فرد مختل شود (هشدار راست) یا فرد این‌طور برداشت کند که کارش را خراب کرده است (هشدار دروغ) عواطف منفی و خودارزیابی شناختی که به دنبال می‌آید ممکن است ترس و نگرانی را تشدید و هشدارهای^۵ بیشتری را راه‌اندازی کند. چنین هشدارهایی به‌نوبه‌ی خود خطر اختلال عملکرد را افزایش و فرد را در چرخه‌ی معیوبی^۶ قرار می‌دهند که در آن خود محیط اجرا هشدارهای شرطی شده‌ای را راه‌اندازی می‌کند. در این صورت، بسیاری از محیط‌های اجرا حقیقتاً تهدیدکننده، غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل کنترل می‌شوند و ممکن است علیرغم آمادگی کافی و تسلط بر تکلیف، شانس موفقیت بسیار پایین باشد. در چنین شرایطی اجرا، پیامدهای منفی واقعی را به دنبال دارد. اگر این زنجیره تکرار شود پیامدهای منفی ترس و نگرانی همراه با انتظار را قبل از اجراهای

-
1. iterative
  2. true and false alarms
  3. Cannon
  4. fight-flight responses

۵. این پیام که داری کارت را خراب می‌کنی داری بد عمل می‌کنی

6. vicious cycle

بعدی تشدید خواهد کرد. در اضطراب عملکرد موسیقی هشدارهای راست و دروغ متقابلاً تکرار می‌شوند چنان‌که نقص عملکرد متوالی و مواجهه‌ی متوالی با تجارب اجرای تهدیدآمیز هشدارهای راست بعدی را افزایش می‌دهد که چنین هشدارهایی به‌نوبه‌ی خود در اثر تأثیرات تداخل آفرینی که بر عملکرد دارند احتمال آسیب عملکرد فرد را افزایش می‌دهند (کنی، ۲۰۱۱).

کنی (۲۰۱۱) در این زمینه این‌طور اظهارنظر می‌کند که اگر هشدارها مکرراً ایجاد شوند، آنگاه شرطی‌سازی اتفاق می‌افتد. در این صورت خود محیط اجرا این هشدارها را راه‌اندازی خواهد کرد. در واقع در اینجا تجربه‌ی هشدارهای راست و دروغ آمادگی تجربه‌ی بیم و نگرانی اضطراب‌آور را در محیط‌های اجرا در فرد ایجاد می‌کنند (کنی، ۲۰۱۱).

مطالعات انجام‌شده در این حیطه (فیشبین، میدل استات، اوتایی، استراوس، آلیس^۱، ۱۹۸۸)؛ (شرودر و لیبی به‌لت^۲، ۱۹۹۹؛ وسنر، نويز و دويس^۳، ۱۹۹۰؛ استات و فیدلر^۴، ۱۹۸۷؛ کنی، دويس، اواتز، ۲۰۱۰؛ ون کامن، ون سون و ون هيسج^۵، ۱۹۹۵؛ اسپوو اسپوکن^۶، ۱۹۸۳؛ جيمز^۷، ۱۹۹۸؛ باخ^۸، ۱۹۹۵؛ هميلتون و کلا^۹، ۱۹۹۲؛ پاول^{۱۰}، ۲۰۰۴؛ بارتل و تامسون^{۱۱}؛ ۱۹۹۴؛ ريان ۱۹۸۸، ۲۰۰۳، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵ و ۲۰۱۱؛ ريان و بوچر^{۱۲}، ۲۰۱۱ و فهم و اشमित^{۱۳}، ۲۰۰۵) حکایت از گسترش مسئله‌ساز اضطراب عملکرد موسیقی در میان نوازندگان در تمامی سنين و سبک‌های نوازندگی در سراسر جهان دارد.

- 1 Fishbie, Middle stadth, ottaie, straus and Ellis
2. Schoroader and Liebelt
3. Wesner, Noyes and Davis
4. Stete and Fidler
5. Van Kamen, Van Son, Van Heesch
- 6 Osipow and Spokane
7. Jeims
8. Baugh
9. Hemilton and kela
10. Powell
11. Bartel and Thompson
12. Ryan & Boucher
13. Fehm and Schmidth

با وجود این، لازم به نظر رسید که پدیده اضطراب در میان اهل هنر موسیقی نیز مورد بررسی قرار گیرد. چرا که اضطراب روی صحنه عمل به راحتی می‌تواند عملکرد فرد را تا حد قابل ملاحظه‌ای کاهش دهد. هدف اصلی این تحقیق بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی اعتبار و روایی سازه اضطراب عملکرد موسیقی در نوازندگان موسیقی در ایران بود.

روش

روش مورد استفاده در این پژوهش روش پیمایشی بود. در این تحقیق از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. جامعه آماری شامل آن دسته از خوانندگان و نوازندگان ساکن شهرهای شیراز و مشهد می‌شد که تاکنون از تجربه‌ی اجرا در برابر جمع برخوردار بودند. این افراد یا از اساتید مراکز بودند که طبیعتاً تا به حال تجربه‌ی اجرا در برابر جمع را داشتند یا شامل آن گروه از هنرجویانی می‌شدند که عضو گروه کنسرت و از تجربه‌ی اجرا برخوردار بودند. در مجموع، ۴۵۰ نفر در این تحقیق شرکت کردند. حجم نمونه به تفکیک جنس مذکر و مؤنث به ترتیب ۲۴۲ مرد (۵۳/۸ درصد) و ۱۸۶ زن (۴۱/۳ درصد) بود. از این افراد ۲۲ نفر (۴ درصد) حجم نمونه نیز جنسیت خود را ذکر نکرده بودند. از کل حجم نمونه ۵۲ نفر (۱۱/۶ درصد) در مراکز موسیقی شهر مشهد و ۳۹۷ نفر (۸۸/۲) نیز در مراکز موسیقی شیراز در این تحقیق شرکت داشتند. از این افراد ۷۴ نفر (۱۶/۴ درصد) گیتار، ۶۴ نفر (۱۴/۲ درصد) ویولون، ۵۷ نفر (۱۲/۷ درصد) پیانو، ۵۰ نفر (۱۱/۱ درصد) سنتور و ۲۰۵ نفر نیز سازهای دیگری را می‌نواختند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات مورد استفاده در این تحقیق به شرح زیر است:

پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی کنی (K-MPAI): این پرسشنامه توسط کنی و همکاران (۲۰۰۴) برای بررسی ارتباط اضطراب عملکرد موسیقی با نظریه مبتنی بر هیجان بارلو (۲۰۰۰) ساخته شد. ابعاد این ابزار شامل فراخوانی ویژگی‌های اضطرابی (از جمله غیرقابل کنترل پذیری، غیرقابل پیش‌بینی، عاطفه منفی و نشانه‌های موقعیتی)، تغییر توجه (از جمله تمرکز بر ارزیابی خود یا تکلیف، ترس از ارزیابی منفی)، برانگیختگی فیزیولوژیکی و سوگیری حافظه می‌شد. سؤالات در یک مقیاس لیکرت ۷ نمره‌ای از دامنه

۳- کاملاً مخالفم تا ۳+ کاملاً موافقم پاسخ داده می‌شود. حداکثر نمره ۱۵۶ است نمرات بالاتر اضطراب بیشتر و پریشانی روان‌شناختی بیشتر را نشان می‌دهند. این پرسشنامه از همسانی درونی بالا (آلفای کرونباخ: ۰/۹۴) برخوردار بود. (کنی و همکاران، ۲۰۰۴). تحلیل رگرسیون نشان داد که مقیاس صفت پرسشنامه اسپیل برگر و مقیاس انفرادی پرسشنامه اضطراب موسیقی کاکس و کناردی توانایی این را دارند که به‌طور مستقل پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی کنی را پیش‌بینی کنند. این دو متغیر ۳/۸۵٪ از واریانس نمرات این پرسشنامه را محاسبه می‌کند.

پرسشنامه اضطراب صفت و حالت اسپیل برگر: نخستین فرم پرسشنامه حالت - صفت اضطراب در سال ۱۹۷۰ توسط اسپیل برگر و همکاران با نام STAI-X ارائه شد. در فرم تجدیدنظر شده STAI-Y، ۱۲ ماده از ۴۰ ماده یعنی ۳۰ درصد مواد فرم X تغییر کرد و به این ترتیب ویژگی‌های روان‌سنجی هر دو مقیاس حالت و صفت اضطراب بهبود یافت (اسپیل برگر، ۱۹۸۳). طی ۲۰ سال گذشته پرسشنامه حالت - صفت اضطراب به‌عنوان متداول‌ترین آزمون برای اندازه‌گیری اضطراب در پژوهش‌های مختلف کاربرد دارد. این پرسشنامه ۴۰ ماده دارد که دو مقیاس اضطراب حالت و اضطراب صفت را می‌سنجد. بخش صفت ۲۰ ماده دارد که با استفاده از مقیاس لیکرت با دامنه‌ای از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۴ (تقریباً همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. در مجموع نمره‌ای بین ۴۰ تا ۱۶۰ برای هر فرد ثبت می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس‌های اضطراب حالت و اضطراب صفت را به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۹۰ گزارش کرده‌اند. همچنین ضرایب باز آزمایی مقیاس‌های اضطراب حالت و صفت به ترتیب ۰/۶۲ و ۰/۶۸ به دست آمده است (اسپیل برگر و همکاران، ۱۹۷۰). در ایران این ابزار توسط پناهی شهری هنجاریابی شده است و برای دانشجویان دختر پایایی ۰/۹۰ به دست آمده است. مهram (۱۳۷۲) در مطالعه‌ای ضریب پایایی مقیاس‌های اضطراب حالت، اضطراب صفت و کل را به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۰ و ۰/۹۴ به دست آورد. برای مطالعه اعتبار از شیوه ملاکی همزمان استفاده شده است که بر اساس این مطالعه در هر دو مقیاس اضطراب صفت و حالت بین آزمودنی‌های گروه هنجار و ملاک تفاوت معناداری به دست آمد. در تحقیقی که توسط شیرزادی، مهرابی زاده هنرمند و حقیقی (۱۳۸۱) که بر روی

۳۰۰ دانشجوی انجام شد، ضرایب پایایی با استفاده از روش همسانی درونی برای مقیاس‌های اضطراب صفت و حالت و کل مقیاس به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۸۹ و ۰/۹۴ گزارش شده است.

یافته‌ها

بر اساس نتایج به دست آمده، میانگین و انحراف معیار سن نمونه حاضر به ترتیب برابر با ۲۷/۳۹، ۹/۰۵ است. دامنه سنی شرکت کنندگان تحقیق ۱۰ - ۷۵ سال بود. شاخص‌های توصیفی پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی در جدول ۱ نشان داده شده‌اند.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد اضطراب عملکرد موسیقی

به تفکیک جنس و شهر سکونت

شاخص	میانگین	انحراف استاندارد	تعداد
مذکر	۴۰/۵۰	۱۷/۲۹	۲۴۲
مؤنث	۴۲/۰۸	۱۷/۵۱	۱۸۶
ساکن مشهد	۴۶/۱۰	۱۵/۱۰	۵۲
ساکن شیراز	۴۰/۶۰	۱۷/۵۶	۳۹۷
کل	۴۱/۲۳	۱۷/۳۵	۴۲۸

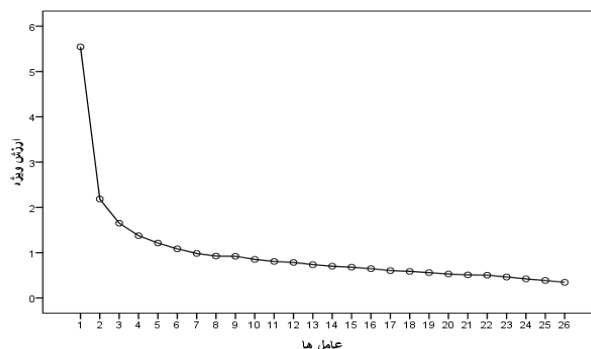
کم‌ترین نمره افراد در اضطراب عملکرد موسیقی ۶ و بیشترین نمره در اضطراب عملکرد موسیقی ۹۴ بود.

نتایج شاخص کیزر مایرالکین برای پرسشنامه اضطراب موسیقی کنی ($KMO=0/85$) امکان تحلیل ماده‌های این مقیاس را تأیید کردند ($P = 1/0001$). در این تحقیق، از روش‌های مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، برای تحلیل عوامل داده‌های پرسشنامه استفاده شد. نتایج اولیه در جدول ۲ نشان داده شده‌اند.

جدول ۲. شاخص‌های تحلیل عامل پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی

ارزش‌های ویژه اولیه			مجموع مجذورات بارهای استخراج‌شده قبل از چرخش			مجموع مجذورات بارهای استخراج‌شده بعد از چرخش			مؤلفه
ارزش ویژه	درصد واریانس	تراکمی	درصد واریانس	تراکمی	ارزش ویژه	درصد واریانس	تراکمی		
۵/۵۴	۲۱/۳۱	۲۱/۳۱	۲۱/۳۱	۲۱/۳۱	۴/۵۶	۱۷/۵۳	۱۷/۵۳	۱	
۲/۱۸	۸/۳۹	۲۹/۷۱	۸/۳۹	۲۹/۷۱	۳/۱۶	۱۲/۱۷	۲۹/۷۱	۲	

با استناد به نتایج آزمون اسکری و مقادیر ارزش ویژه، دو عامل به دست آمد که هر عامل دارای ۱۰ سؤال بود.

تحلیل عاملی ۲ عامل را استخراج کرد که بارهای عاملی هر یک از گویه‌ها در جدول زیر آمده است. محقق عامل‌ها را اضطراب عملکرد یا تغییر توجه (ارزیابی خود یا تکلیف و ترس از ارزیابی منفی) و فراخوان‌های اضطراب (غیرقابل کنترل بودن، غیرقابل پیش‌بینی بودن، عاطفه منفی و نشانه‌های موقعیتی) نامیده است. این ۲ عامل توانایی تبیین ۲۹/۷۱ درصد از واریانس کل را دارند. اگر سؤالات ۲، ۸، ۹، ۱۴، ۲۴ و ۲۶ به دلیل بار عاملی کم حذف شوند این ۲ عامل توانایی تبیین ۳۵/۱۴ درصد از واریانس کل را دارند.

تحلیل عاملی تأییدی به شیوه چرخش واریماکس توسط نرم‌افزار آموس مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس این تحلیل شاخص برازندگی الگو بر مبنای شاخص‌های مجذور کا^۱ (χ^2)، شاخص برازندگی تطبیقی^۲ (CFI)، شاخص هنجار شده برازندگی^۳ (NFI)، شاخص برازندگی نسبی^۴ (RFI)، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریبی^۵ (RMSEA) و ملاک اطلاعات آکایکی (AIC) تعیین گردید.

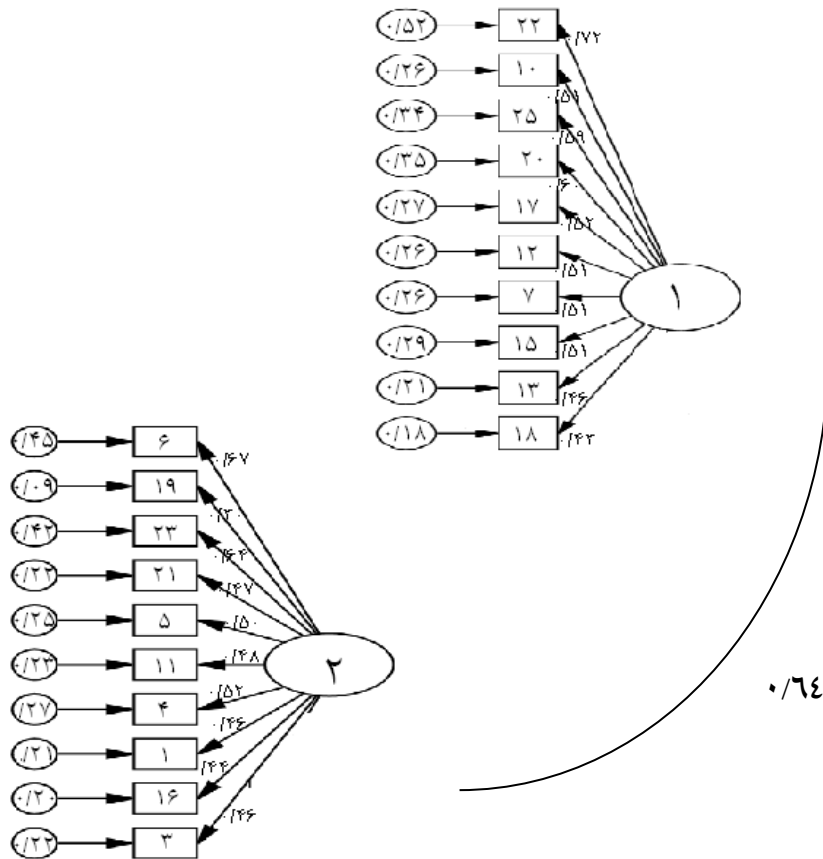
جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل‌های مختلف پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی

AIC	RMSEA	RFI	NFI	CFI	GFI	χ^2	شاخص‌های برازندگی
۹۶۱/۱۰۴	۰/۰۶	۰/۶۵	۰/۶۸	۰/۷۶	۰/۸۶	۸۵۵/۱۰۴	دو عاملی قبل از حذف عامل‌ها
۵۲۴/۰۷	۰/۰۶	۰/۷۶	۰/۷۸	۰/۸۵	۰/۹۰	۴۴۲/۰۷	دو عاملی بعد از حذف عامل‌ها
۸۲۵/۳۷	۰/۰۶	۰/۷۰	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۸۸	۷۲۵/۳۷	سه عاملی

با توجه به شاخص‌ها مدل ۲ عاملی با حذف سؤالات از برازش بیشتری برخوردار است. با توجه به این که هدف دیگر این پرسشنامه بررسی برخی از مؤلفه‌های مدل نظری بارلو است. دو مؤلفه فراخوانی ویژگی‌های اضطرابی و تغییر توجه توسط تحلیل عاملی تأییدی نیز از این پرسشنامه به دست آمد. نمودار ۱ مدل ۲ عاملی ساختاری این پرسشنامه را نشان می‌دهد.

در این مدل دایره‌ها عامل و مستطیل‌ها آیتم‌های آزمون را نشان می‌دهند. ارزش‌های نوشته‌شده روی پیکان‌ها بارهای عاملی هر سؤال هستند. اعدادی که در دایره‌ها قرار دارند آن میزان از واریانس که از سوی عامل قابل توضیح است را نشان می‌دهند.

1. chi-squared
2. comparative fit index
3. normed fit index
4. relative fit indices
5. root mean square error of approximation

نمودار ۱. مدل ساختاری پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی

شاخص همسانی درونی یعنی ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر ۰/۷۸ محاسبه گردید اما پس از حذف سؤالاتی که بار عاملی کمی داشتند ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد که نشان می‌دهد فقط ۱۸ درصد از واریانس نمرات کل پرسشنامه در اثر خطای اندازه‌گیری حاصل شده است و همچنین نشانه پایایی مطلوب این پرسشنامه است. همچنین برای تعیین دامنه پایایی پرسشنامه از روش گاتمن نیز استفاده شد. دامنه ضریب آلفا از ۰/۷۸ تا ۰/۸۵ متغیر بود. این می‌تواند نشانه پایایی مطلوب این پرسشنامه باشد. پایایی به شیوه دو نیمه کردن این آزمون نیز ۰/۷۹ به دست آمد.

همسانی درونی عامل اول از روش آلفای کرونباخ $0/80$ و برای عامل دوم $0/68$ به دست آمد. همبستگی این دو عامل با یکدیگر نیز $0/64$ شده است. همبستگی اضطراب عملکرد و فراخوان اضطراب با نمره کل به ترتیب $0/89$ و $0/85$ شد. برای محاسبه روایی همگرایی پرسشنامه، ضریب همبستگی نمرات هر فرد از پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی با پرسشنامه اضطراب اشپیل برگر (صفت-حالت) محاسبه شد. همبستگی مقیاس صفت این پرسشنامه با پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی $0/16$ به دست آمد که در سطح $0/001$ معنادار شد. این در حالی است که همبستگی مقیاس حالت این پرسشنامه با اضطراب عملکرد موسیقی معنادار نشد. میزان همبستگی عامل اضطراب عملکردی و فراخوانی اضطراب با اضطراب صفت اشپیل برگر به ترتیب $0/13$ و $0/15$ به دست آمد که در سطح $0/05$ و $0/001$ معنادار شد. تحلیل رگرسیون نشان داد که اضطراب صفت اشپیل برگر توانایی پیش‌بینی اضطراب عملکرد موسیقی را دارد ($P < 0/001$)، $F_{(1,11)} = 449.1$. ضریب به تا $0/16$ به دست آمد و در سطح $0/001$ معنادار شد.

بحث و نتیجه‌گیری

به‌طور کلی پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی دارای روایی سازه بالایی است. این پرسشنامه دارای دو بعد فراخوانی اضطراب و تغییر توجه است. این در حالی است که کنی و همکاران (۲۰۰۴) نیز سعی در بررسی مؤلفه‌های نظریه بارلو داشتند و این پرسشنامه توانایی بررسی این دو مؤلفه را نشان داد. نتایج این تحقیق نشان داد که این پرسشنامه از روایی همزمان بالایی برخوردار است. تحلیل داده‌ها نشان داد که بین اضطراب صفت اشپیل برگر و اضطراب عملکرد موسیقی همبستگی مثبت و معنادار وجود دارد. همان‌طور که کنی و همکاران (۲۰۰۴) نشان دادند افرادی که اضطراب صفت بالایی دارند، اضطراب عملکرد موسیقی بالایی را نیز نشان می‌دهند. هم‌چنین همبستگی نمره کل این پرسشنامه و عوامل مشاهده‌شده اضطراب عملکرد و فراخوانی اضطراب نیز بالا بود که این نشان‌دهنده روایی سازه بالای این پرسشنامه است.

یافته بعدی این تحقیق حاکی از این است که پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی دارای اعتبار مناسبی است. میزان ضریب همسانی درونی این پرسشنامه ۰/۸۲ بود. این نتایج با نتیجه تحقیقات کنی و همکاران (۲۰۰۴) نیز همسو است. این یافته‌ها نشانگر ساده و روان بودن عبارات آزمون چه در زبان انگلیسی و چه در زبان فارسی است و این که انطباق نسخه فارسی با فرهنگ ایرانی به صورت مطلوب انجام گرفته است. به‌طور کلی نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که با استفاده از پرسشنامه اضطراب عملکرد موسیقی می‌توان اضطراب عملکرد موسیقی را در افراد جامعه غربال کرد و استفاده از این مقیاس می‌تواند راهگشای بسیاری از تحقیقاتی باشد که محقق در آن‌ها به بررسی اضطراب عملکرد در افراد دارای تجربه اجرای موسیقی می‌پردازد.

منابع

- مهرام، بهروز (۱۳۷۲). راهنمای آزمون اضطراب آشکار و پنهان اسپیل برگر. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد.
- پناهی شهری (۱۳۷۲). بررسی مقدماتی روایی، اعتبار و نرم یابی سیاهه اضطراب حالت-صفت اسپیل برگر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- شیرزادی، افسانه، مهرابی زاده هنرمند، مهناز و حقیقی، جمال. (۱۳۸۱). بررسی رابطه ساده و چندگانه متغیرهای کمال‌گرایی، اضطراب صفت - حالت و افسردگی با سردرد میگردن در دانشجویان. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۳، ۱۰۹-۱۲۶.
- کیمیایی. کارینا. (۱۳۸۸). اضطراب اجرا و غلبه بر آن. تهران. نشر پرگار

- Bartel, L. R., & Thompson, E. G. (1994). Coping with performance stress: A study of professional orchestral musicians in Canada. *The Quarterly Journal of Music Teaching and Learning*, 5 (4), 70 – 8.
- Beck, A. T., Clark, D. (2010). Cognitive Therapy of Anxiety Disorders. The Guilford Press A Division of Guilford Publication Inc.
- Fehm, L and Schmidt, k. (2005). Performance Anxiety in Gifted Adolescent Musicians. *Journal of Anxiety Disorders*. 98-109

- Fishbein, M., Middlestadt, S.E., Ottati, V., Strauss, S., & Ellis, A. (1988). Medical problems among ICSOM musicians: Overview of a national survey. *Medical Problems of Performing Artists*, 3, 1 – 8.
- James, I. (1998). Western orchestral musicians are highly stressed. *Resonance: International Music Council*, 26, 19 – 20.
- Kaspersen, M., & Gotestam, K.G. (2002). A survey of music performance anxiety among Norwegian music students. *European Journal of Psychiatry*, 16 (2), 69 – 80.
- Kawamura, K. Y., Hunt, S. L., Frost, R. O., & DiBartolo, P. M. (2001). Perfectionism, anxiety, and depression: Are the relationships independent? *Cognitive Therapy and Research*, 25, 291 – 301.
- Kenny, D. T. (2011). *The psychology of Music Performance anxiety*. published in the United States by Oxford University press Inc., New York
- Kenney, D.T., Davis, P and Oates, J. (2004). Music Performance Anxiety and Occupational Stress amongst Opera Chorus Artists and their Relationship. with State and Trait Anxiety and Perfectionism. *Journal of Anxiety Disorders*, 18, 757-777.
- Kobori, O., Youshie. M. Kudo. K and Ohtasuki, T. (2011). Traits and Cognitions Of Perfectionism and Their Relation With Coping Style Effort Achievement and Performance Anxiety in Japanese Musicians. *Journal of Anxiety Disorders*. 25. 674-679.
- Kokotsaki, D., & Davidson, J. W. (2003). Investigating musical performance anxiety among music college singing students: A quantitative analysis. *Music Education Research*, 5 (1), 45 – 59.
- Mor, S., Day, H. I., Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (1995). Perfectionism, control, and components of performance anxiety in professional artists. *Cognitive Therapy and Research*, 19, 207 – 25.
- Osborne, M. S., & Kenny, D. T. (2005). Development and validation of a music performance anxiety inventory for gifted adolescent musicians. *Journal of Anxiety Disorders*, 19 (7), 725 – 51.
- Powell, D. H. (2004b). Treating individuals with debilitating performance anxiety: An introduction. *Journal of Clinical Psychology/In Session*, 60 (8), 801 – 8.
- Ryan, C. (1998). Exploring musical performance anxiety in children. *Medical Problems of Performing Artists*, 13, 83 – 8.
- Ryan, C. (2003). A study of the differential responses of male and female children to musical performance anxiety. *Dissertation Abstracts International*, 63 (7-A), 2487.
- Ryan, C. (2004). Gender differences in children's experience of musical performance anxiety. *Psychology of Music*, 32 (1), 89 – 103.

- Ryan, C. (2005). Experience of musical performance anxiety in elementary school children. *International Journal of Stress Management*, 12 (4), 331 – 42.
- Ryan, C., & Andrews, N. (2009). An investigation into the choral singer's experience of music performance anxiety. *Journal of Research in Music Education*, 57 (2), 108 – 26.
- Ryan, C., & Boucher, H. (2011). Performance stress and the very young musician. *Journal of Research in Music Education*, 58 (4), 329 – 45.
- Schroeder, H., & Liebelt, P. (1999). Psychologische Phaenomen- und Bedingungsanalysen zur Podiumsangst von Studierenden an Musikhochschulen. *Musikphysiologie undMusikermedizin*, 6 (1), 1 – 6.
- Sinden, L. M. (1999). Music performance anxiety: Contributions of perfectionism, coping style, self-efficacy, and self-esteem. *Dissertation Abstracts International*, 60 (3-A), 0590.
- Studer, R., Danuser, B., Hildebrandt, H., Arial, M and Gomez, P. (2011). Hyperventilation Coumplaints in Music Performance Anxiety among classical Music Students. *Journal of Psychometric Research*. 70. 557-564
- Stoeber, J., Eismann, U. (2007).Perfectionism in Young Musicians: Relationship with Motivation Effort Achievement and Distress. *Journal of Personality and Individual Differences*. 43. 2182-2192
- Shafran, R., & Mansell, W. (2001). Perfectionism and psychopathology: A review of research and treatment. *Clinical Psychology Review*, 21 (6), 879 – 906.
- Spielberger, C.D., Gorsuch, R. L., Lushene, R.Vagg, P.R., & Jacobs, G. A. (1983). Manual for the state – trait anxiety inventory. Palo Alto, CA: consulting psychologists press
- Steptoe, A., & Fidler, H. (1987). Stage fright in orchestral musicians: A study of cognitive and behavioral strategies in performance anxiety. *British Journal of Psychology*, 78 (2), 241 – 9.
- van Kemenade, J. F., van Son, M. J., & van Heesch, N. C. (1995). Performance anxiety among professional musicians in symphonic orchestras: A self-report study. *Psychological Reports*, 77, 555 – 62.
- Wesner, R. B., Noyes, R., & Davis, T. L. (1990). The occurrence of performance anxiety among musicians. *Journal of Affective Disorders*, 18 (3), 177 – 85.